

Hersenenbank werft donoren onder psychiatrisch patiënten

Schrijfster Myrthe van der Meer steunt de campagne.

Onderzoek aan donorhersenen kan cruciaal zijn voor betere behandeling van psychiatrische ziekten

IRIS PRONK, REDACTIE GEZONDHEID & ZORG

Gezocht voor wetenschappelijk onderzoek: de hersenen van psychiatrisch patiënten. Daaraan is een nijpend tekort, zegt Inge Huitinga, directeur van de Nederlandse Hersenenbank (NHB). Nu staan bij de bank 893 donoren met een psychische aandoening geregistreerd. Zij zijn vaak jong en hebben nog een lang leven voor zich. Om over tien jaar 500 breinen te hebben, moet het aantal registraties groeien tot 9000.

Daarom lanceert de Nederlandse Hersenenbank vandaag haar allereerste grootschalige campagne. Radiospotjes en posters op het station moeten mensen met bijvoorbeeld een ernstige depressie, posttraumatische stressstoornis, autisme of schizofrenie uitnodigen zich als donor te melden bij de NHB-Psy, het speciale programma voor psychiatrische ziektebeelden dat in 2012 startte.

De donatie van hersenen ligt gevoelig, erkent Huitinga. "Je brein

is een heel persoonlijk orgaan, je persoonlijkheid, je gedachten en gevoelens zitten erin."

Toch is het vooral onwetendheid die maakt dat nog maar weinig psychiatrische patiënten zich hebben opgegeven, denkt ze. "Bij neurologische ziektes als multiple sclerose en alzheimer is het overduidelijk dat er iets misgaat in het brein. Bij psychiatrische aandoeningen is dat blijkbaar minder evident. Zo kan een depressie het gevolg lijken van omstandigheden."

Toch kan post mortem hersenonderzoek ook op psychiatrische ziektes nieuw licht werpen, blijkt uit enkele studies die wel konden worden uitgevoerd met schaarse donorbreinen. Zo vond het Nederlands Herseneninstituut een duidelijk verschil tussen de hersenschors van depressieve mensen die suïcide pleegden en de hersenschors van depressieve mensen die aan iets anders overleden. Een dergelijke vondst kan in de toekomst van belang blijken voor de behandeling van patiënten.

"Nu weten we gewoon niet wat er precies gebeurt in het hersenweefsel", zegt Huitinga. Dankzij relatief nieuwe technieken kan studie van het weefsel na overlijden een belangrijke aanvulling vormen op de MRI-scans die van levende hersenen worden gemaakt. "Het is de ontbrekende schakel."

Dat geldt ook voor studies met proefdieren, waarmee psychiatrische ziektes slechts benaderd kunnen worden. "Want je kunt in proefdieren wel wat symptomen nabootsen, maar niet een complex ziektebeeld. Anders gezegd: je kunt een muis wel bang maken, maar niet suïcidaal."

In totaal staan er 3700 donoren (met en zonder psychiatrische of neurologische ziektes) geregistreerd bij de Nederlandse

Hersenenbank, die in 1985 werd opgericht door de bekende hersenonderzoeker Dick Swaab.

Van de negentien Europese hersenenbanken is de Nederlandse de enige met een breed programma voor psychiatrische ziektebeelden.

'Ik wil ook iets positiefs doen met mijn ziekte'

Haar hersenen zitten haar soms flink dwars, zegt Myrthe van der Meer, schrijfster van de succesvolle psychiatrische romans 'Paaz' en 'Up'. Dat is één van de redenen waarom zij ambassadeur is geworden van de Nederlandse Hersenenbank voor Psychiatrie: "Ik ben manisch-depressief en ik heb het syndroom van Asperger. Ik vind het leuk om ook iets positiefs te doen met mijn psychische problemen."

Dat ze na haar dood de wetenschap vooruit helpt, stemt Van der Meer tevreden. Over de oorzaken van psychische ziektes mag veel meer bekend worden. "Ik krijg wel reacties als: 'Je moet psychische problemen niet biologisch bekijken, die zitten in de ziel. Hersenenonderzoek leidt alleen maar tot nog meer pillen'. Maar die manier van denken vind ik zinloos. Zo kom je nooit verder."

Toch is haar belangrijkste motivatie om donor te worden van veel persoonlijker aard. "Ik ben twee keer opgenomen geweest in een psychiatrische inrichting. Ik dacht: 'Ik wil géén zelfmoord plegen'. Daarom ben ik orgaandonor en hersendonor geworden. Dat heeft ook wel geholpen, gek genoeg, als bescherming. Als ik dacht: hier is een brug of een spoorwegovergang, dan dacht ik: Oh nee, het kan niet, ik ben donor."

Myrthe van der Meer Schrijfster en hersendonor

Verskillende donoren

Zo'n 3,5 miljoen Nederlanders zijn donor voor orgaantransplantatie. Daarmee kunnen zij na hun dood iemands leven redden. Daarnaast zijn er mensen die hun lichaam ter beschikking van de wetenschap stellen; hun lichamen worden op universiteiten gebruikt voor de opleiding van medisch studenten. De Nederlandse Hersenbank biedt een derde optie: het afstaan van hersenen voor wetenschappelijk onderzoek.